

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 246/04-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 3. novembra 2004 v senáte zloženom z predsedu Eduarda Báránaya a zo sudcov Juraja Babjaka a Ľubomíra Dobríka prerokoval sťažnosť Michala Fedorčáka, K., zastúpeného advokátom JUDr. R. B., K., ktorou namietal porušenie svojho práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice - okolie v konaní sp. zn. 7 C 324/02, a takto

r o z h o d o l :

1. Právo Michala Fedorčáka na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v konaní vedenom na Okresnom súde Košice - okolie pod sp. zn. 7 C 324/02 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Okresnému súdu Košice - okolie **p r i k a z u j e** v konaní sp. zn. 7 C 324/02 konať bez zbytočných priet'ahov.

3. Michalovi Fedorčákovi p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Košice - okolie povinný zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Košice - okolie j e p o v i n n ý nahradit' Michalovi Fedorčákovi trovy právneho zastúpenia v sume 9 340 Sk (slovom deväťtisícristoštyridsať slovenských korún) na bankový účet právneho zástupcu JUDr. R. B. do pätnástich dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. Sťažnosti Michala Fedorčáka vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 9. júla 2004 doručená sťažnosť Michala Fedorčáka, K. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. R. B., K., ktorou namietal porušenie svojho práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) Okresným súdom Košice - okolie (ďalej len „okresný súd“) v konaní sp. zn. 7 C 324/02.

Ústavný súd uznesením z 18. augusta 2004 č. k. III. ÚS 246/04-9 prijal sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie.

Predseda okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu, ktorá mu bola doručená 23. septembra 2004 vyjadril, že okresný súd netrvá na verejnom pojednávaní pred ústavným súdom. Právny zástupca sťažovateľa vo vyjadrení doručenom ústavnému súdu 23. septembra 2004 oznámil, že netrvá na verejnom pojednávaní pred ústavným súdom.

Z uvedeného dôvodu ústavný súd využil možnosť postupu podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu

Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a upustil od ústneho pojednávania, pretože vzhľadom na charakter posudzovanej veci, v ktorej je rozhodujúci prehľad spisu, nemožno od ústneho pojednávania očakávať ďalšie objasnenie veci.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti uviedol, že 31. mája 2002 doručil okresnému súdu žalobu, v ktorej sa domáhal voči odporcom zaplataenia finančnej sumy z dôvodu neoprávneného užívania pozemkov. Sťažovateľovi bola 2. júla 2002 doručená výzva okresného súdu na odstránenie procesného nedostatku týkajúceho sa udeleného splnomocnenia na zastupovanie advokátom v predmetnom konaní.

Sťažovateľ doručil okresnému súdu 16. júla 2003 žiadosť o stanovenie termínu pojednávania, pretože okresný súd dovedy v danej veci nekonal. Okresný súd nekonal vo veci ani po podaní uvedenej žiadosti, preto sťažovateľ podal 15. marca 2004 sťažnosť na priet'ahy v konaní okresného súdu podľa ustanovenia § 17 ods. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 80/1992 Zb. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky, štátnej správe súdov, vybavovaní sťažností a o voľbách prísediacich (zákon o štátnej správe súdov) v znení neskorších predpisov. Predseda okresného súdu v odpovedi na sťažnosť z 25. mája 2004 okrem iného uviedol, že vo veci sa nekonalo z objektívnych dôvodov, a preto považuje sťažovateľovu sťažnosť za dôvodnú.

S prihliadnutím na vzniknuté priet'ahy v konaní spôsobené okresným súdom sťažovateľ v petite svojej sťažnosti žiada, aby ústavný súd vyslovil porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a prikázal okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných priet'ahov. Sťažovateľ zároveň požaduje primerané finančné zadosťučinenie v sume 50 000 Sk a náhradu trov právneho zastúpenia.

Ústavný súd výzvou zo 14. septembra 2004 požiadal predsedu okresného súdu, aby sa v zmysle ustanovenia § 29 ods. 6 zákona o ústavnom súde vyjadril k sťažnosti sťažovateľa. Predseda okresného súdu sa vo svojej odpovedi z 29. septembra 2004 vyjadril,

že „*Tak ako bolo uvedené v písomnej odpovedi na sťažnosť sťažovateľa zo dňa 25. 5. 2004 pod sp. zn. Spr. 2067/04, zo strany tunajšieho súdu, zodpovedá to skutočnému stavu*“.

Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení uviedol, že predmetná vec bola okresnému súdu doručená 31. mája 2002 a po pridelení veci 3. júna 2004 zákonná sudkyňa vyzvala sťažovateľa a žalobcu v druhom rade, aby uhradili súdny poplatok a predložili opisy žalôb a prílohy v požadovanom počte vyhotovení. Sťažovateľ a žalobca v druhom rade požadované dokumenty predložili 23. septembra 2004 a zároveň požiadali o oslobodenie od súdnych poplatkov. Zákonná sudkyňa zatiaľ o oslobodení od súdneho poplatku nerozhodla.

Ústavný súd z fotokópie odpovede predsedu okresného súdu z 25. mája 2004, ktorá bola pripojená k sťažnosti sťažovateľa ústavnému súdu ako príloha, zistil, že predseda okresného súdu po uvedení prehľadu úkonov v danej veci hodnotil sťažnosť sťažovateľa na prieťahy v konaní ako dôvodnú a uviedol, že v predmetnej veci sa nekonalo z objektívnych dôvodov.

II.

Ústavný súd na základe sťažnosti sťažovateľa a spisu okresného súdu sp. zn. 7 C 324/02 zistil nasledovný priebeh a stav konania:

Okresnému súdu bola 31. mája 2002 doručená žaloba sťažovateľa ako žalobcu v prvom rade spolu so žalobcom v druhom rade o zaplatenie peňažnej sumy za užívanie nehnuteľnosti bez právneho dôvodu odporcami v prvom až štvrtom rade.

Okresný súd vyzval prípisom z 26. júna 2002 sťažovateľa, aby v lehote siedmich dní odstránil procesný nedostatok týkajúci sa udelenia plnej moci na zastupovanie prostredníctvom právneho zástupcu v posudzovanom konaní. Okresnému súdu bola odpoveď na prípis doručená 10. júla 2002.

Právny zástupca sťažovateľa doručil okresnému súdu 16. júla 2003 žiadosť o stanovenie termínu pojednávania. Podľa potvrdenia okresného súdu z 3. júna 2004 bol predmetný spis pridelený na prejednanie a rozhodnutie inej zákonnej sudkyňi.

Okresný súd vyzval 22. júla 2004 sťažovateľa a žalobcu v druhom rade na uhradenie súdneho poplatku v lehote 15 dní od doručenia výzvy. Okresný súd vyzval 31. augusta 2004 právneho zástupcu sťažovateľa a žalobcu v druhom rade na zaslanie dvoch opisov žaloby a štyroch vyhotovení príloh predložených so žalobou v lehote desiatich dní.

Právny zástupca sťažovateľa a žalobcu v druhom rade doručil okresnému súdu 23. septembra 2004 žiadosť o oslobodenie od súdnych poplatkov z dôvodu, že sťažovateľ a žalobca v druhom rade sú poberateľmi starobného dôchodku. Okresný súd prípisom z 10. októbra 2004 vyzval sťažovateľa a žalobcu v druhom rade, aby v lehote desiatich dní preukázali svoje osobné, majetkové a zárobkové pomery. Uvedeným záznamom spis končí.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Účelom práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Len prerokovaním vecí na súde sa právna neistota osoby neodstráni a nemôže odstrániť. Až právoplatným rozhodnutím, bez ohľadu na to, či vyznie v prospech alebo neprospech

účastníka, sa vytvára právna istota. Preto na naplnenie ústavného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby všeobecný súd iba o veci konal a nerozhodol ju s účinkami právoplatnosti a prípadne vykonateľnosti svojho meritórneho rozhodnutia.

Základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa naplní, ako to konštantne ústavný súd vo svojich rozhodnutiach uvádza, až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadom svojich práv (napr. rozhodnutia sp. zn. II. ÚS 26/95, I. ÚS 10/98, I. ÚS 89/99 a ďalšie).

Sťažovateľ využil právny prostriedok, ktorého uplatnenie sa vyžaduje pred podaním návrhu na začatie konania pred ústavným súdom, a podal sťažnosť na prietahy listom z 15. marca 2004. Predseda okresného súdu vo svojej odpovedi z 25. mája 2004 uviedol, že vo veci sa nekonalo z objektívnych príčin a sťažnosť považuje za dôvodnú.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (napr. rozhodnutia sp. zn. II. ÚS 74/97, I. ÚS 70/98, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníkov súdneho konania a postup samotného súdu.

Pokiaľ ide o kritérium „právna a faktická zložitosť vecí“, ústavný súd konštatuje, že hoci predmetom sporu sú finančné nároky súvisiace s užívaním nehnuteľnosti bez právneho dôvodu, ide o vec, ktorá patrí po skutkovej a právnej stránke do štandardnej rozhodovacej agendy všeobecného súdnictva s rozsiahlou judikatúrou v tejto oblasti. Predseda okresného súdu navyše vo svojom stanovisku neuviedol ako dôvod, prečo okresný súd dosiaľ vo veci nerozhodol, ani právnu, ani faktickú zložitosť prejednávanej veci.

Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Sťažovateľ svojím správaním neprispel k prietahom v konaní, pretože na výzvy okresného súdu odpovedal

prostredníctvom právneho zástupcu v požadovanej lehote. Svoju nespokojnosť s rýchlosťou priebehu konania dal najavo aj žiadosťou o určenie termínu pojednávania doručenou okresnému súdu 16. júla 2003 a sťažnosťou na prieťahy v konaní z 15. marca 2004.

Tretím hodnotiacim kritériom, ktorým ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, bol postup samotného okresného súdu. Pri skúmaní skutočnosti, či v dôsledku postupu okresného súdu došlo k porušeniu vyššie uvedeného práva, ústavný súd zistil, že tomu tak je, a to bez existencie zákonnej prekážky (napr. rozhodnutie II. ÚS 3/00).

Ústavný súd z prehľadu úkonov vykonaných okresným súdom v tejto veci zistil, že okresný súd bol nečinný od 10. júla 2002 do 22. júla 2004 (24 mesiacov).

Predseda okresného súdu sa na výzvu ústavného súdu vyjadril stanoviskom z 29. septembra 2004 doručeným ústavnému súdu 6. októbra 2004. Vo svojom vyjadrení uviedol, že žaloba sťažovateľa bola okresnému súdu doručená 31. mája 2002 a vec bola pridelená zákonnej sudkyňi 3. júna 2004, a uviedol taktiež prehľad úkonov v danej veci po pridelení. Zároveň uviedol, že v písomnej odpovedi na sťažnosť sťažovateľa z 25. mája uviedol skutočný stav posudzovanej veci.

Ústavný súd už v priebehu predchádzajúcej rozhodovacej činnosti ustálil, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť súdne konanie, nezbavuje štát zodpovednosti za prieťahy v súdnom konaní (napr. rozhodnutie sp. zn. II. ÚS 40/97).

Ústavný súd s prihliadnutím aj na ustanovenie § 100 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku postup okresného súdu v predmetnej veci vyhodnotil ako konanie, v ktorom došlo k zbytočným prieťahom zo strany okresného súdu v celkovej dĺžke dvadsiatich štyroch mesiacov (t. j. v období od 10. júla 2002 do 22. júla 2004).

Právo zaručené čl. 48 ods. 2 ústavy sa realizuje takým konaním všeobecných súdov, ktoré plynule smeruje k odstráneniu právnej neistoty osoby, ktorá sa obrátila na súd v konkrétnej veci (napr. rozhodnutie sp. zn. II. ÚS 40/97).

Na základe týchto dôvodov ústavný súd dospel k názoru, že bolo porušené právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, tak ako mu ho zaručuje čl. 48 ods. 2 ústavy.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie základných práv a slobôd vzniklo nečinnosťou, môže ústavný súd prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

IV.

Pretože ústavný súd rozhodol o porušení práva sťažovateľa, zaoberal sa aj jeho žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.“

V konkrétnych okolnostiach danej veci vidí ústavný súd nemajetkovú ujmu sťažovateľa najmä v okolnosti, že po uplynutí obdobia viac ako dvoch rokov od podania jeho žaloby okresnému súdu nebolo v predmetnej veci rozhodnuté, pričom táto situácia vyvoláva u sťažovateľa pocit trvalej neistoty aj s prihliadnutím na jeho vysoký vek. Ústavný súd preto považoval za primerané finančné zadosťučinenie sumu 20 000 Sk.

Pri stanovení výšky primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal ústavný súd zo záujmu ochrany ústavnosti a zo zásad spravodlivosti, o ktoré sa opiera Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu, preto ústavný súd žiadosti sťažovateľa o primerané finančné zadosťučinenie vo zvyšnej časti nevyhoviel a priznanú sumu považoval za primeranú aj s ohľadom na dĺžku zbytočných prietahov v posudzovanom konaní.

V súlade s ustanovením § 36 ods. 1 zákona o ústavnom súde trovy konania pred ústavným súdom uhrádza účastník zo svojho. Na základe ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, ktorý zakotvuje výnimku z tejto zásady, ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia, pretože ústavný súd rozhodol, že základné právo sťažovateľa bolo porušené, a teda mal vo veci úspech.

Pri výške náhrady trov právneho zastúpenia ústavný súd vychádzal z ustanovenia § 13 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška č. 163/2002 Z. z.“), ktoré upravuje výšku odmeny za zastupovanie pred ústavným súdom a podľa ktorého ak predmet sporu nie je oceníteľný peniazmi, odmena za jeden úkon je jedna tretina výpočtového základu. Predmetom konania pred ústavným súdom je ochrana základných práv a slobôd, ktorá nie je oceníteľná peniazmi.

Podľa § 1 ods. 3 vyhlášky č. 163/2002 Z. z. výpočtovým základom na účely tejto vyhlášky je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok predchádzajúceho kalendárneho roka.

Vzhľadom na skutočnosť, že dva úkony právnej služby boli realizované v roku 2004, ústavný súd vychádzal pri týchto úkonoch z oznámenia Štatistického úradu Slovenskej republiky, podľa ktorého za prvý polrok 2003 bola priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky 13 602 Sk, preto ústavný súd priznal náhradu trov za dva úkony právnej pomoci každý v hodnote 4 534 Sk. Ústavný súd rozhodol aj o priznaní

náhrady výdavkov na miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné vo výške jednej stotiny výpočtového základu podľa § 19 ods. 3 vyhlášky č. 163/2002 Z. z., t. j. 136 Sk.

Podľa takto určených kritérií je správny výpočet trov v sume 9 340 Sk, ktorú ústavný súd zaviazal uhradiť právnemu zástupcovi sťažovateľa okresný súd.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. novembra 2004